

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LIII.

„Gazeta” se în vânzare în:
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe unu an 12 fl., pe șase luni
 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Pentru România și străinătate:
 Pe unu an 40 franci, pe șase
 luni 20 franci, pe trei luni
 10 franci.
 Se primumără la tôte officiale
 postale din țară și din afară
 și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
 la administrațiune, piața mare
 Nr. 22, etagiul I: pe unu an
 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
 luni 2 fl. 50 cr. Cu dărușă în
 casă: Pe unu an 12 fl., pe
 șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Unu exemplar 5 cr. v. a. sau
 15 bani.
 Atâtă abonamentele câtă și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte.

Nr. 209.

Brașov, Mercuri 19 Septemvre (1 Octomvre)

1890.

Brașov, 18 Septemvre st. v.

Intâlnirea împăratului Wilhelm cu Țarul, la Narva, a fost interpretată de către presa rusescă în mod amical. S'a dîș, că prin ea s'a efectuit o apropiere între Germania și Rusia în interesul păcii și că mai ales Germania ar fi luată asuprași angajamentul de-a influența asupra politicei orientale a Austro-Ungariei în sens favorabil Rusiei.

După întvederea dela Rohnstock, între împăratul Germaniei și împăratul Austriei, care a urmat celei dela Narva, s'a încins o discuțiune viuă în presa din Germania, Austria, Rusia și Franca asupra cestiunei, decă această întvedere a schimbată, seu nu situațiunea, cu alte cuvinte, decă legăturile strînse, din nou proclamate între Germania și monarhia noastră, sunt a-se înțelege așa, că între Germania și Rusia nu s'a putut stabili nici un feliu de înțelegere și că prin urmare Germania se rașimă în viitoru numai și numai pe alianța triplă.

E lucru firesc, că foiloru rusesci nu le-a plăcut demonstrația întimității germano-austriece la Rohnstock, și ca se nu vină în colisiune cu atitudinea lor de mai înainte, ele accentuează unanim, că întâlnirea dela Rohnstock n'a avută nici o importanță politică și n'a putut produce prin urmare nici un fel de schimbare.

Organul cancelariei rusesci, „Nord” dîce, că tripla alianță este pentru Germania numai un expedient și că nu este o alianță cu solidaritate pozitivă și ofensivă. În cestiunile privitoare la țările balcanice, majoritatea Germanilor este de părerea lui Bismarck, că adecă Germania n'are interese acolo. Susținerea păcii însemnează susți-

nera stărei de față în Peninsula balcanică și desinteresarea Germaniei ține acolo cumpena diplomației interesate austro-ungare. Alianța triplă are pentru Germania numai întru atâta preț, încâtă îi asigură libertatea de acțiune.

Pe când organele guvernului rusescu înfățișează astfel situațiunea, parte din foile rusesci mai independente au început erăși a cocheta ca Franca. „Gazeta de Moseva” a scris de curându un șir de articuli întitulați: „Pote Franca să ne trădeze?” și a ajuns la rezultatul, că Franca s'ar sinucide prin aceea, că s'ar rupe de către Rusia.

Trebue să observăm aici, că în timpul din urmă s'a vorbit mult de aceea, că împăratul Wilhelm ar voi să se împace cumva cu Francesii. Se dîcea chiar, că la Sohnstock s'a discutat între cei doi împărați eventualitatea alăturării Franței la tripla alianță. Înainte cu câteva zile dîarul berlinescu „Post” a susținut, că încetarea inimizității dintre Germania și Franca este un postulat necesar alu timpului, căci numai așa s'ar pute paralisa planurile Rusiei și politica economică exclusivistă a Americii. Și Francesii au exprimat nu numai odată dorința această, dîr orice încercare de înțelegere a rămas până acuma zadarnică din causă, că Francesii pretind înainte de tôte să li-se dea înderăt Alsația și Lotaringia și Germanii nici că voru să audă de așa ceva.

Intr'aceea foile franceze își exprimă bucuria pentru marile progrese ale armatei rusesci, car s'au constatat cu ocaziunea manevrelor dela Rovno, și opiniunea publică în Franca nu încetă de a demonstra simpatiile sale pentru

Ruși în totu chipul. În timpul din urmă s'au înființat chiar mulțime de reuniuni „amice Rusiei”, cari au menirea de a nutri aceste simpatii.

Rusia este privită totu mai mult de către Francesi ca viitorul aliat alu lor în răboiul de revanșă cu Germania, cu tôte că Țarul se portă forte rezervat și nu s'arată nici decum înclinat de a da mâna cu Republica franceză, pe când Rusia oficiosă mai sperază încă, că Germania își va continua rolul de mijlocitor între ea și Austro-Ungaria în Orientu.

DIN AFARĂ

Retragerea lui Freycinet.

În celu din urmă consiliu ministerialu francesu s'a luat hotărîrea, ca camerile să se deschidă la 20 Octomvre n. Ca de obicei, așa și de astă-dată, multe combinațiuni se fac prin cercurile politice. Dintre tôte s'ar păr, că ceea, căreia i-se dă mai multă creșmentă, este retragerea lui Freycinet dela postul de ministru-președinte, reținându-și numai portofoliul de ministru de răboi. Șciirea această s'a născut mai ales după descoperirile, ce s'au făcut în afacerea boulangistă, când s'a făcută amintire și de Freycinet, descoperindu-se despre el fapte, cari au produs o impresiune forte chinuitoare în cercurile republicane. Se dîcea atunci, că în urmarea acestor descoperiri, Freycinet nu mai pote rămâne ministru-președinte. Se crede, că loculu lui Freycinet, în casă când a-cesta s'ar retrage, va fi ocupat de actualul ministru de interne Constans.

Crisa în Portugalia.

De câteva zile nu sosesce din Portugalia nici o șciire oficiosă, din care am pute deduce, că spiritele s'au calmat, că pericolul republicanismului ar înceta de a mai fi amenințator și că noul guvern și-a început lucrarea între im-

pregiurări mai favoritoare. Nu se șciie sigură nici aceea, că întru adevăr s'a constituit guvernul Ferrac-Martens, seu afacerile se conduc încă totu de Serpa Pimen. Cercurile influente din Lissabona se izolază cu totul de lume și cred, că decă străinătatea nu șciie, ce se întâmplă în mica, dîr depărtata țară, tôte vor fi bune. Dîr se întâmplă și lucruri, cari nu pot fi rețacute. Așa o telegramă mai nouă vestesce, că în Coimbra, în renumitul orașu universitaru, între studenți și poliția s'au întâmplat ciocniri sângerose, în care multe vieți au cădută jertfă. Decă șciirea această telegrafică se va adeveri pe deplin, atunci putem deduce cu tôte siguritatea, că pericolele, cari amenință tronul și monarhia, sunt seriose și neînclăturate încă, și că nu se pote forma nici decum un ministru, de a căru lucrare s'ar pute lega vr'o speranță de bine. Întâmplarea dela Coimbra în totu casul servesce ca o dovadă, că nu numai capitala Portugaliei, ci și provincia este infectată de ideile revoluționare și că turburările în totu momentul pot să isbucnescă atâtu în provincie, câtă și în capitală. Periculul este cu atâtu mai mare, ou cătu armata portugeză e forte neînsemnată, așa că decă ar fi nevoi să o împartă în diverse puncte amenințate de răscolă, nicăiri n'ar pute forma o putere de ajuns. Mai e de notat, că armata se clatină în credință față cu tronul și abia decă își va face datoria în timpul de crisă.

Cestiunea israelită în Rusia.

O telegramă din Petersburg anunță, că foia rusescă „Novoje Vremja” vestesce, că ministrul rusescu de interne va conchiama în curându o conferință separată pentru deslegarea cestiunei Israelitilor în Rusia. Membrii conferinței vor fi reprezentanții autorităților administrative mai înalte și guvernorii acelor provincii, unde jidovii au drepturi cetățenesci. Conferința va lua în desbatere planul făcut de comisia, care a lucrat în afacerea această sub președința

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Din viața pictorilor.

I.

Zampieri Domenico.

Decă vom scruta mai cu de amăruntul viața pictorilor mediocri, decă vom lua în considerare unele împrejurări singuratic, nu arare-ori dăm de facultăți, ba se dîcem chiar de ingenii, cari deși s'au adevărit a nu fi numai de rînd, totuși scopul prefîpt, a da expresiune liberă capacității, n'au putut să lî ajungă din anumite cause, abia considerabile, dîr totuși cu inriurintă.

Guido Reni nici când nu era mare, de cumva nu venia în Roma. Numele Hannibal Caracci pote nimenia nu lî șciia, de nu se certa cu fratele seu, pictorul, ba nici din Giotto nu s'ar fi ales întemeiatorul picturii italiene, decă Cimabue nu da de el ca de păstoru.

Astfelu îi fac împrejurările pe unii omeni renumiți, dîr tocmăi așa se întâmplă, că facultăți mari, din cauza unor împrejurări mai mici, pieru, seu nu pot

ajunge la acelu grad alu perfecțiunei, unde și cei fără ingeniu ajung.

Pentru-că în viața artistică, — deși încă nu s'a tradată spiritul, — ușor se pote cunoște geniu, și deși un geniu în tôte viața rămâne ascuns, despre esistența lui însă totuși vom ave cunoscință sigură, fiă câtă de târziu.

Atare facultate, atare geniu a fost Domenico Zampieri, pe care forte puțin îl cunosc după acestu nume, pentru-că Italianii de comunu îl numiau în limba lor fragedă *Dominichino*.

Încetându școlele în Italia, s'au format deosebite clase. Clasa naturalistilor și a eclecticilor au fost cunoscute, dintre cari această din urmă a restituit, deși numai în parte, strălucirea apunândă a predecesorilor.

Caracciani, despre care vom vorbi, ca de următorii nemijlociți ai antecesorilor eminenti, stau mai aprpe și de gloria acelor, însă apunându ei, arta din ce în ce a decădută.

Pe timpul acela Italia, țară atâtu de bogată în artiști, a avut numai trei pictori întru adevăr renumiți. Toți trei, decă trăiau pe timpul lui Raphael, Angelo, Corregio, ar fi fost greu a spune care e primul, care se capete cununa

de laur. Acești trei tineri au fost: Reni Guido, Albani Francesco și Zampieri Domenico. Fără îndoială, că Reni a fost primul între ei. Albani în tôte viața lui a nutrit o ură neîmpăcată față de el, dîr geniu lui nu a fost atâtu de pîtrunștor, atâtu de generalu, ca alu lui Dominichino, a căru viață a fost plină de furtune.

Și în adevăr, Reni a suferit mult, dîr persecuțiun nu a suferit atâtea nicunul ca Dominichino. La început nu avea nici o trecere. Unu Caesar, Aretusi, Albani, nici că lî băgau în seamă, — mai târziu însă apăr și el în tôte mărimea sa, și încă în modul următor:

Ludovico Caracci, unchiul celor doi frați Caracci, pentru înflorirea școlei sale, dîr mai ales, pentru ca să dea un avântu artei, ce încep să apună, a publicat un concursu. O simplă cunună de laur era premiul, asemenea cununelor vechi grecesc de oliv, de cari erau atâtu de mândri eroii jocularilor olympice. Discipulii lui Caracci ședeau în sala magistrului, — ocupat fiă-care cu lucrul seu. Vorbirile vial în curându au încetat, aușind pe bîtrănul magistru tușind.

„O! de grabă vine aș magistrul”,

dîse unul, pășind la stăvila sa, „probabilu ne aduce ceva veste?”

— „Da! sigură despre Reni,” — răspuse unu altul. „D-lu Dionis Calvaert și acum își totu pretinde șie-și pe Reni.”

„Destul de durerosu lucru”, dîse o voce blândă. „A fost a lui Reni, care luca diligent stănd înaintea stăvilei sale într'unu colț alu salei.”

— „Dîr nu te teme, Reni!” dîse erăși primul — „Calvaert va căde și împreună cu el și școla lui; etă vine Maestro, aduce cu sine și unu tîneru, — dîr și acesta a fugit.”

Magistrul între acestea a intrat, lângă el stătea unu tîneru îndrășneț, plin de spirit, și cum îl conduse Caracci în atelierul artiștilor, surprins își țintă ochii în pămînt.

„Ei domnilor! lucrăți, seu veleniți”, dîse magistrul după datină, purtându-și ochii în jur prin sală. Etă aci aduce unu nou discipul. Primiți-lu de camarad, pote sunt între d-vostre, cari îl cunosc, Zampieri Domenico.

— „Zampieri, de când suntem n'am aușit”, — șoptiră discipulii.

„Eu am cunoscut unu”, încep cu ton înalt Aretusi, cu sarcasmu-i

contelui Pahlen. Planul acesta, probabil, va fi preluat și mai ales se vor lua aspre dispoziții față cu comerciul de spirtoase, cu care jidovii facușeră cele mai grase.

SCRILE PILEI.

Alumneul român gr. or. din Timișoara. Din raportul comitetului alumneal, cetit în adunarea generală din 26 August c., ținută în Timișoara, aflăm, că alumneul național român este străformat în alumneul confesional gr. or. și pus sub conducerea și controla Consistoriului român gr. or. din Arad. Această străformare este aprobată și din partea ministerului. Avera alumneului în 1 Iulie 1890 consta din 8241 fl. 25 cr., dintre cari 6115 fl. 93 cr. în bani gata depuși la „Timișana“, ér 800 fl. în hârtii de valoare; restul mai vârtos în pretensiuni și taxe restante. Pe anul scolastic 1890-81 s'a preliminarat din mijlocele alumneului (taxe incasânde) un buget de 620 fl. și pe lângă aceștia Consistoriul din Arad a votat pentru acest an un ajutor de 1000 fl. Din acest buget, de 1620 fl., s'a decis a se susține în anul scolastic curent 10 alumniști. S'a ales noul comitet de 7 membri pe 6 ani, al cărui președinte e d-lă Emanuil Ungurean.

Din Tirimă-mare, lângă Tergu-Mureșului, ni-se scrie, că prin părțile acelea se simte foarte mare lipsă de ploi; din cauza secetei, morile de pe Miragiu nu âmbliă; sâmnatul de toamnă s'a întârziat, așa că în grânele de toamnă foarte puțină speranță este pentru viitor. În anul acesta de altminte grânele au fost bune; ocuroșul în cantitate mai multă ca de mijloc; nutreșurile de vite asemenea în cantitate, dér slabe în calitate, fânurile sunt negrite de ploi. Strugurii puțin și foarte acri, vinul va fi réu.

Concertul d-șorei de Brennerberg în Brașov. Ténra artistă brașovénă, care a dat aici anul trecut pentru prima órá două splendide concerte, d-șora Irena de Brennerberg, ne oferă din nou deosebită plăcere de a o asculta. Distinsa violinistă a făcut studii mai înalte în arta ei la Paris, de unde s'a reintors acum. Ea va da poemă, Joi în 2 Octomvre (20 Septemvre) a. c. un concert cu amabilul concurs al eminentului nostru baritonist d-lă profesor de musică Nicolae Popovici. Scirea adusă de flia germană de aici, că va oncurge cântăreșul Iuliu Schmidt la acest concert, nu este exactă. Domnișora de Brennerberg a dat mai d-șilele trecute și în Sibiu un concert,

care a încântat pe publicul Sibian. Ténra artistă este mult lăudată în d-șilele Sibiene, cari îi descriu jocul admirabil d-șicând; că tonul viorei ei e mare, dulce, mânuarea mânei drepte are o flexibilitate rară, ér cu mâna stângă ajunge tehnica ei la virtuositate. Ne bucurăm mult, că ni-se dá ocaziune de a apreția și noi progresele, ce le-a făcut d-șora Brennerberg, care s'a reintors dela Paris mai bogată în cunoscințe, și așteptăm cu plăcere ziua concertului, dela care suntem siguri, că nu va lipsi nici un iubitor de musică.

Bucuriă naivă. „Kolozsvar“ dela 29 Septemvre se bucură, că Archiducesa Maria Valeria a d-șisă câtră nise domni ungru în Pola, că Altea Sa corâspunde totdeauna în limba ungréscă cu augusta sa mamă, împărătesa-regină.

„Hát ez ugyan micsoda?“ „Erdélyi Hiradó“ primese din Deșiu o corespondență, în care între altele un „patriot“ se plânge, că și în Deșiu, în centrul ungrismului, se află inscripții, de cari lor li-e rușine și le strică ochii, ca: „advocat“, „cancelariă“, apoi „Someșana, institut de credit și economii“ și altele. Se intrăbă, că ce e asta? Pentru cine s'a scris asta? Aceia, cari știu se cetescă, aru pricepe-o, decât ar fi ungrése, ér nația la care contéză „Someșana“ nu șie ceti. Prin urmare sunt de prisos atâtea „irka-firka“ și ar fi mai bine decât le-ar da jos și în locul acestor firme s'ar pune altele ungrése, scriind ungrése ceea ce voescă. Vom vedé, decât se va întâmpla astăfelu.

Pună și jupânul din Deșiu poftă 'n cuiu, și decât chiar îi este rușine de astfel de inscripții, poftescă și nu și sgăiescă ochii la „Someșana.“

Promovare D-lă Artemiu Codarceu, parochul Ascileului-mare, fú numit vice-protopop al Giurgeului și parochul în G.-St.-Miclăușu.

Domeniul din Tirimă mare, după cum ni-se scrie de acolo, se va licita în decursul acestui an. Acest frumos domeniu constă din 2800 jugere, cu un frumos castel și diferite clădiri economice. Prețul strigărei: 300,000 fl. Din averea imobilă, ce a mai rămas la curtea contelui proprietar, se vor licita în 7 Octomvre n. c. mobilele aflătoare în 13 odăi, ér în d-șilele următoare se vor licita 18 caré, tot atâtea sâni, precum și alte puține unelte economice, ce au mai rămas din ghiarile nemiloșilor creditor.

Osman pașa în Budapesta. Cetim în „Egyetértés“ că Osman pașa a sosit în Budapesta. Folia kossuthistă dice, că Osman pașa odinóră se chiama Farkas Adolf și a fost honved. Prin vitejia lui a ajuns la rangul de căpitan și a fost adjutantul lui Bem, cu care a luptat alături până în fine și când era totul perdat s'a refugiat cu 90 de ofițeri în Turcia, cari toți au pășit în serviciul militar turcesc. Intre acești 90 ofițeri era și Osman pașa, recte Farkas. Dintre cei 90 trăsesc numai doi, Osman pașa și mareșalul Malmud. Osman pașa are o singură fată, cea mai frumoasă din întreaga capitală turcescă, care poartă numele Niguar-Hanem și e poetă sârbătorită. Osman pașa a venit în Ungaria ca să cerceteze rudeniile, dice „Egyetértés.“

Vânătoarea dela Gurghiu. Se scrie din Gurghiu, că vânătoarea de urși se va ține în 3 Octomvre n. Voru lua parte principii Ferdinand, Frideric, Otto și Leopold, principele bavarez.

O actriță temerară. La stațiunea din Jivoinu, în comit. Caraș-Severinului, o fată ténră, Eleonora Szimin, fostă actriță, a împușcat de două-ori asupra lui Parmen Iakab, proprietar în Jerszeg. — Plumbul nu l'a nimerit și li-a succés să scotă revolverul din mână. Densa a fugit, dér au prins óráși la Bocșa-română, însă refușă a da informații și fasionari asupra faptei sale.

Sinucidere în închisóre. În închisóre din Chezdi-Oșorheiu s'a spânzurat în d-șilele trecute femeia lui Lemhenyi Antal, care a fost judecată la 15 ani temniță. Ea s'a spânzurat cu un stergar. E caracteristic, că cu ocazia pertractării finale procurorul i-a propus mórte prin stréngu. Tribunalul însă i-a schimbat această pedepsă de mórte în închisóre, dér femeia a făcut în cele din urmă ce a cerut procurorul.

Programa

școlei superioare de fete a Reuniunii femeilor române din Arad și provincia.

Publicăm, după „Biserica și Școla“, programa noii școle de fete din Arad, aprobată din partea Consistoriului aradan sub numărul 3153 din 1890. Inscierile la această școlă se vor face în d-șilele dela 1-4 Octomvre inclusiv, ér prelegerile se vor începe la 6 Octomvre n. Programa este următoarea:

I. 1) Reuniunea femeilor române din Arad și provincia cu 1 Octomvre 1890 st. n. deschide în Arad o școlă superioară de fete gr. or. română de șese (6)

clase cu limba de propunere limba română, care este imbinată cu internat și în care se vor propune obiectele de învățământ prescise în legea de instrucțiune cu adausul, că pe lângă acele obiecte se va mai propune: limba germană, limba francesă, piano și lucru de mână, în estensiunea recerinelor preținse de trebuințele vieții noastre sociale. 2) Instrucțiunea în cele 4 clase inferioare se va preda după planul de învățământ edat de Consistoriul eparchial din Arad, ér în cele 2 clase din urmă după planul prescrist de lege. 3) Corpul didactic al acestei școle se va compune: din una învățătoare, ca directoară, o a doua învățătoare ordinară și din mai mulți membri angajați ai corpului didactic dela institutul pedagogico-teologic. 4) Instrucțiunea în limba francesă și piano se va provede prin institutori speciali.

II. 5) În această școlă se vor primi eleve, cari au ajuns etatea de 8 ani și au absolvat cel puțin două cursuri ale școlei elementare populare; elevele, cari se vor prezenta, vor depune un esamen de primire și se vor împărți în clase după rezultatul obținut. 6) Elevele acestei școle pot fi interne și externe. 7) Internatul se va eloca în localitatea școlei și sub supraveghierea comitetului reuniunii și a consistoriului eparchial gr. or. român din Arad. 8) Elevele interne vor avea întreaga provedere în institut. 9) Modul de viață în institut se va regula conform recerinelor igienice prin un regulament de casă.

III. 10) Elevele din internat au a solvi pentru didactru, instrucțiune din studiile ordinare, precum și pentru întreaga provedere și îngrijire din internat o taxă anuală de 200 florini, care este a se solvi în 4 rate egale, și adecă: la 1 Octomvre 50 fl., la 1 Ianuarie 50 fl., la 1 Martie 50 fl., și la 1 Mai asemenea 50 fl. — elevele externe au a solvi anticipative un didactru lunar de 2 fl. în fi-care lună. 11) Acele eleve, cari vor lua instrucțiune din limba francesă și piano, afară de taxele și didactru de mai sus, au a solvi pentru fi-care studiu din acestea câte 2 florini la lună.

IV. 12) Elevele, cari se vor insinua la acest institut, vor avea a fi provédute cu toate cărțile de lipsă, cu requisite de scris și desemn, precum și cu requisitele de cusut și lucru de mână; — ér cele din internat au să fiă provédute cu: a) un țol pe saltea (matraț), b) o covetă de pat (covor), c) 2 perini, d) 4 fețe de periu, e) un țol seu plopont de acoperit, f) 4 lepede (ciarșafuri), g) 6 ștergare, h) 6 salvete, i) cuțit, furculiță, linguriță, un pahar, un lavor de spălat, o peria de dinți, un săpun și doi pepteni. 1) Afară de aceste, schimburile seu albiturile trebuințose din fi-care câte 1/2 de duzină, precum și cu îmbrăcăminte și încălțăminte trebuințose. 13) Elevele, cari se prezintă, au a produce atestat dela școla anterioră.

V. 14) Insinuările se pot face până la 1 Octomvre st. n. 1890 la direcțiunea școlei superioare gr. or. române

îndatinat, „dér acela a fost carpaci de căldări în Nizza.“

La acesta cu toții au erupt în hotu, ér Dominichino roșind își ținti ochii în pământ.

„Veți,“ d-șe Caracci întorcându-se spre el, — „veți ce te așteptă, decât vei veni la mine!“

— „Acesta am știut-o înainte, magistre!“

„Și vei ave tária de a suferi?“

— „Tóte le voi suferi!“

„D-ta vei fi nefericită aicea; 'ți vei pierde paciința. Póte vei și suferi multe. Alege-ți alt magistru!“

— „Eu tóte le voi suferi sciindumă lângă d-ta!“

„Fiă“, d-șe Caracci, și luându-l de mână îl conduse la stavila unuia dintre discipulii săi.

„Ce erori sunt în chipul acesta?“

— îl intrăbă.

Tinérul s uită la chip și răspunde suridéndu:

— „Ochiul e cam chioru!“

Discipulul sări cu turbare.

„Etă, aci e penelul, îndreptă-lu — strigă cu mâniă.

Dominichino luă penelul în mână și îndreptă erórea. Caracci îl duse acum

la Aretusi. Aretusi privi la el în mod desprețitor și la magistru în mod desaprobat, pentru-că opurile discipulilor săi le critica prin un străin.

„Chipul acesta e bun, dér totuși are o greșelă.“

„Și care ar fi aceea?“ intrăbă Aretusi.

— „Numai aceea, că e chipu, că e pictură și altă-ceva nimic.“

Aretusi aruncă la pământ penelul; pe magistru și pe Dominichino îi lăsă acolea, și el s'a pus la ferestră, fluierând cu nepăsare un cântec vesel de alt pescarilor.

Caracci nici că voia să șie de mânia discipulilor săi, — bine șiea, că totu nu-l vor părăsi. Apoi l'a condus la Reni. Tinérul modest se sculă, se închină cu respect înainte magistrului și a străinului. Dominichino aruncă o privire scurtă preste pictura lui Reni, și de-odată esclamă:

„Etă, — am aflat!“ și Reni, nici că observă, cum tinérul îi strângea mâna și fața îi strălucia de bucuria.

Astfel ajunse Dominichino între discipulii lui Caracci.

Până la concursu abia erau încă

doș săptămâni, de când fú primit Dominichino între discipulii lui Caracci, pentru aceea nici nu cugetau, că și carpaciul de căldări, pe cum l'a numit Aretusi, încă se concureze.

Terminul a sosit, Caracci judecă premiul unui tablou minunat, dér numele artistului a rămas necunoscut, nu a fost suberis, nici nu s'a dat pe față autorul. Reni între acestea se depărta. Acesta a fost unicul, care îl primi amabil pe Dominichino, câtră care și el încă a avut o mare atragere. Și acum, după-ce s'a dus, nu a avut pe nimenea, care să-l aperi în laboratoriu lui Caracci.

Ca autor al opului premiat, unii credeau pe Hannibal alții îl amintiau pe Reni, căci pe cine se fi cugetat pe altul? Caracci a publicat premiul a doua órá. Concursul s'a sfirșit cu același rezultat. De pe opul premiat s'a putut constata, că elucrul aceluiași artist, care a făcut primul, dér numele artistului nici acum nu l'a știut nimenea. Caracci publică premiul a treia órá. La cererea discipulilor Caracci a mers în rând pe la tóte chipurile. În fine se opri la unu.

„Acesta-i, acesta-i. Pe chipul acesta află spiritul perdat al lui Corregio, d-șe bătrânul artist cu însufleșire. „De pe chipul acesta strălucesc farmecul lui Raphael, și voi ce dicit?“

Tăcerea discipulilor geloși a fost martora invidiei, ce ferbea în ei; a fost martoră, că nici unul dintre ei nu e autorul acelu op. Caracci privi în jur. Ochiul bătrânului magistru înotau în lacrimi.

Și nici unul nu a făcut chipul acesta dintre discipulii mei?

În sală se făcu o liniște mortală. „Răspunsu nu capetu!“ continuă cu amărăciune bătrânul magistru, „nu, așa déră nici acelu fericitor cugetu nu pot să-l duu cu mine în mormentu, că am dat lunei un artist, un magistru?“

Bătrânul Caracci își acoperi fața. Inima bătrânului artist era muncită de cugetul, „că premiutul nu-i discipulul lui.

„Mergeti, depărtați-vă“ d-șe plângéndu. „Afi am știut, că și eu sunt un pitic, o nimica!“

La cuvintele amare păși înainte un tinér cu fața palidă, și tremurând se aruncă în grumăși bătrânului seu magistru.

de fete în Arad: casa cea nouă diecesană din piața „Tököly.”

Din ședința comitetului reuniunii femeilor române din Arad și provincii ținută la 30 Iulie st. n. 1890.

Aurelia Beleşiu, Petru Truța,
presidentă, secretară.

Propunere și proiect

pentru înființarea unui fond de învățământ selagian prezentată de D-lu Dr. Ioan Nichita în adunarea generală a Despărțământului XI alu „Asociației transilvane”, ținută la 4 Augustu st. n. c. în Supurul de susu.

(Urmare și fine.)

Acum, decât m'ar întreba cineva, că pe lângă starea lucrurilor de astăzi, pentru-ce se ne fiă timpul apurerei atât de aproape, i-ași răspunde, că: numai și numai pentru aceea, că școlile noastre nefiind deplin învestrate și tocmită după lege, în toate satele române se înființază și se vor mai înființa școle străine, școle de altă nemi, școle de stat, unde pruncuțulu de Românu nimic nu mai aude de ce a fostu ai săi și la ce i-a destinată sôrtea să fiă, ci numai și numai despre gloria și menirea nemului străin, la a căruia școlă va învăța și apoi neașindu nimic despre glorioșii săi strămoși și moși, încetă cu încetă și acelu puțin, ce dora l'a fostu audită dela părinți despre ei, l'u va da uitărei, își va uita limba și va ajunge să se închine la Larii și Penaii străini, pe cari nici elu nu i cunoscă, der cari la rândulu lor încă nu voru sci de elu.

Ca memento ne stă înainte legea despre învățarea limbei statului în școlile populare române, apoi cea înființândă despre „asilurile de copii”. Și că lucrulu și până acum a devenit destul de serios, ne arată viu și apriat școlile populare române din comitatulu Sabolciului, diecesa oradană, și chiar trista sôrta a gimnasiului din Beiușu, totu din aceeași diecesă.

Școlă sătescă română, Pr. On. Adunare, învestrată cu toate celea de lipsă, va fi acelu sôrte strălucit, la a căruia căldură puternică, totu natulu, mare și micu, se va pute încălzi, și de ale căruia rațe odată încălzi, în timpu de restrite va pute contrasta tuturor năcasurilor, vină acelea ori și din ce parte. Satulu român, cu școlă bună română, va susta pentru toți timpii, întocmai ca stânca de granit în mijlocu mării, pe care atacându-o valurile furibunde ale imensului oceanu, nu numai că nu o nimicesc, ci din contră, din timpu în timpu încă o mai întăresc, făcându-o mai mândră și mai strălucitoare ca până atunci.

Am dîș și am constatat: că grija despre sustarea și susținerea școlilor noastre române, cade în linia primă pe

inteligință. Pentru-că la o națiune inteligință e mințea națiunii și numai mințea pôte să concepă planulu corect de scolare; acelu plan însă odată făcutu, e dator pe viață, pe mörte, a-lu esecuta totu corpulu națiunii române, și marea massă a corpului națiunii române o face poporul român dela sate, și după-ce școlă sătescă în prima linie, se cheamă spre a ține și păstra pe popor în ceea ce este și ce l'a lăsatu Dumnezeu, de aci urmază, că și poporul român dela sate e dator, și încă în măsură mare, să sucurgă la susținerea școlilor sătesci! Și nu se pôte nega, că poporul românesc și concurge la susținerea școlilor sătesci, însă după recerințele timpului, în toate direcțiunile vieții de stat se pretind forte multe și dela școlă sătescă. Față cu aceste pretensiuni, cu părere de rău trebuie să constat, că nu concurge tocmai într'atata, câtu ar pute și câtu dora ar trebui să facă.

Măcară până atunci, până când poporul nostru român dela sate nu va simți singur lipsa susținerii școlii și până când nu va fi pötunșu totu sufletulu lui de neapărata trebuință a existenței ei, — puținulu contingentu de inteligință, preot, fiă chiar pe lângă cele mai încordate sfortări, numai puțin rodă va pute produce pe terenulu atât de neglesu alu culturii poporului.

Decă stă și se pôte aplica undeva devisa că: „unde-i unulu nu-i putere”, aceta se constat în modu protentat mai vörtos la susținerea școlilor populare sătesci. Aci unulu seu doi nu-su destui, aci cu micu cu mare trebuie să punem umörtu la umörtu, domnu și țaranu trebuie să sacrifice totu din puținulu seu, pentru-că școlă e uniculu aședământu, care ne duce la deșteptare, conservare și mântuire pe toate terenle vieții.

„Dați, ca să vi-se deie și voue”, ne dîce S. Scriptura, și acestu dați dora nicăiri nu se pôte aplica cu atata folos, ca și când dau, dai, dați și dăm cu toți din puținulu avut spre susținerea școlii.

Aci, la școlă sătescă, din isvorulu celu limpede adăpându-se marea maiorită a poporului nostru, aceea devine mai trainică, mai iscusită, mai pricepută și mai înbărbătată. Și pentru o națiune, unde este ceva mai de dorit, unde o bunăstare mai mare, mai sublimă, că chiar renascerea din fundamentu a ei?

Și prin acelu „dați ca să vi-se deie și voue” câtu fructu s'ar pute aduce părții selăgene a națiunii noastre! Dicu anume partea selăgiană, pentru-că e de sciutu, că eu aci vin și voiu să mă ocupu numai de trebile noastre școlare, așa dîcînd casnice, adecă ale comitatului nostru,

avîndu și aci unu teren destul de vast spre a lucra, ba a ne estinde și mai departe nici puterile noastre nu ne lasă. Aci însă la casa noastră ași dori a lua mătuoiulu la mână și odată pentru totdeuna a mătura totu ce stă în calea desvoltării școlilor noastre populare române!

Prea On. Adunare! Din cele puține espuse până aci a pututu observa fiă-cine, că eu învățământulu nostru popular selăgian ași dori a-i da unu aventă câtu se pôte mai puternicu și a-i asigura viitorulu și durata pentru toate timpurile. Vine acum întrebarea, cum și în ce modu să se facă aceta?

Prea On. Adunare! Aceta e cestia cea mare, dela a căreia resolvire fericită aternă viitorulu întregu alu școlilor noastre, și tocmai, pentru-că aceta pretinde o judecată mai matură, resolvire și aprețierea acestei cesti o concedu Adunării generale, care decă cauza, seu mai bine dîș lipsa simțită a școlilor noastre, o va afla de momentosă, o va preface în cauza s'a propriă, cându apoi prin unu comitetu ad hoc va pute să chibzuască toți factorii necesari și toate mijlocele iertate și legale spre ajungerea scopului salutar; la din contră o va eschide din ordinea țilei.

Acum, decât On. Adunare mi-ar obiectiona, că ce cugetu eu, și care ar fi după a mea părere acelu mijlocu salutaru, eu ași răspunde, că altu mijlocu nu aflu, decâtu crearea unui fondu, din ale căruia venit anuale să se ajutore școlile noastre populare române selăgiene după trebuința ivită, și că acestu fondu ar avu a-lu înființa fiu poporului român, uniți în cugete și simțiri, parte din contribuiri benevole, parte din contribuiri obligătoare pe unu periodu celu puțin de 10 ani. Eță der în nuce propunerea mea.

Și decă fiă-care sufletu de Românu sătenu selăgeanu, pe lângă contribuirea benevolă a inteliginței, ar contribui spre crearea acestui fondu într'unu periodu de 10 ani celu puțin câte 2 cr. pe anu, atunci sôrtea școlilor noastre sătesci intru toate împrejurările ași afla-o bine asigurată.

În comitatulu Selagiului suntem, cu micu cu mare, cam la 140 mii de suflete, și decă din aceștia numai o sută de mii, pe lângă dările de până acum, aru contribui acei 2 cr. taxă pe anu, atunci din taxa aceta de zonă a învățământulu nostru popularu, amu avu la primul an unu capitalu de 2000 fl. v. a., cari dîmpreună cu ceialți viitori, sub grija comitatului despărțământulu, ușor s'ar pute administra prin banca noastră „Silvania” din Șimleu cu percente anuale de 5—6 fl. la sută, și din acestu venit anualu peste câțiva ani școlile noastre populare, ori docenții mai rău dotați, aru pute trage nisce avantajii, pe cari noi deocamdată nici nu le putem precalcu. Pe lângă aceta cu jumătate din usură capitalulu pe sine s'ar totu imulți, până când nu numai școlile și docenții mai lipsiți, ci și bisericile noastre române mai sêrace încă și-aru căpeta ajutorulu de lipsă.

Prin aceta, On. Adunare, pe lângă avantajulu materialu, amu avu încă acelu folos neestimabilu pentru noi: că poporul român și-ar lua singur sôrtea în mâna sa și din experiență soimă, decă decă poporul odată e pötunșu de o idee salutară, aceea nu o lasă până nu o duce în deplinire.

Acum pentru astă-dată numai o vorbă mai am și aceea e, că în casu când idea fondului creându aci pe scurtu amintită se va realiza și în casu când On. Adunare ar primi aceta propunere a mea, eu în tendrea acestor sire în timpu de 10 ani mă obligă a plăti în fiă-care anu câte una sută florin v. a. pe sêma fondului de ajutorare a școlilor române selăgiene.

Dixi et salvavi animam meam!

Corespondența „Gaz. Trans.”

Hătegu, Septemvre 1890.

Onorată Redacțiune! Opidulu nostru Hătegu, care a fostu investit cu magistratură autonomă încă din anul 1669, adecă de 221 ani, de atunci și până astăzi, în așa numitul véc alu luminei, și-a păstrat autonomia sa fără a da vreun semn, nici în lăuntru, nici în afară, că dora ar fi incapabil de-a se governa pe sine, deși în timpurile de grele suferințe și încercări, pôte nu odată se voru fi aflatu omeni rêuvoitori, cari voru fi pândit ocașiunea, de a-i pute detrage din nimbulu de opidu investit cu magistratură, mai vörtos fiindcă era orașu curat românescu.

Acestu focalu micu se scie, că a fostu forte invidiatu de totu împrejurimea și mai ales de feodalii domni, cari locuesc în ținutul acesta. Aceta invidie însă pe câtu timpu a fostu acestu orașel guvernatu de omeni cu durere de inimă față cu binele publicu și de neamulu lor, n'a încercat nicu-odată a se manifesta față cu autonomia opidană, pentru-că în fruntea magistraturei totdeuna se aflau bărbați, cari, pe lângă calitățile adevăratu bărbătesci, mai aveau și hărnicia de-a înfrunta cu multă abnegare de sine toate uneltirile dușmănoșe, pornite chiar și din partea celor mai înalte locuri.

Astăzi însă stăm cu totul altcum, căci în anul 1873, prin uneltirile streinilor, d-lu Ambrosiu Bersanu a sciutu să ajungă primaru alu magistraturei orașenesci, deși partea cea mai mare, și adecă 36 membri ai comitetului de atunci, cunoscându-i însușirile, nici de nume nu voia să-i audă, căci funcționându d-sa ca asesoru la tribunalulu comitatensu de atunci în Hătegu, se cam deochiase.

Temerea bieților Hăteganu a fostu întemeiată, căci acum poporul are să plătescă scumpu urmările relei administrații a susu numitului domnu, și anume:

1) Cu acoperirea unui defioit cam de 12—14,000 fl. 2) cu suferirea de a fi averea comună pusă sub sechestru și predată în Augustu a. c. spre administrare curatorelui denumit de ministerulu ung. de interne în persona d-lui protopretore Mara Laszlo. 3) cu suferirea de a fi încă în cele administrative guvernate de amplexii aceia, cari au adus lucrulu la aceta stare tristă, și 4) Cu amenințarea de a fi degradată autonomia dela magistratură la comună mare, decât nu chiar mică.

Nu sciu unde voru ajunge lucrurile, căci străinii de mai multu timpu vreu să vadă orașulu degradat la comună mare, de aceea cu dreptu cuvântu ne întrebăm unu pe alții: Ore ce au cugetat amplexii magistratului și patronii lui, când au mănătu apa pe mōra streină, și ce câștigu au trasu domniilor din aceta, și care e și câștigulu bietulu popor, blând și forte pacinicu, din vechiulu opidu Hătegu!

Angelicus.

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei” a 5 cr. se potu cumpera în tutangeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Cursulu pieței Brașovă

din 30 Septemvre st. n. 1890.

Banote românesci Cump.	8 87	Vend.	8 90
Argintă românesc	8 86	„	8 83
Napoleon-d'ori	8 88	„	8 90
Lire turcesci	10 16	„	10 26
Imperiali	9 16	„	9 26
Galbini	5 28	„	5 32
Seris. fonc. „Albina” 5%	—	„	—
„ „ „ 5%	—	„	—
Ruble rusesci	139.—	„	140.—
Mărci germane	65.10	„	55.30
Discontulu 6—8% pe anu.			

Editoru și redactoru responsabilu:

Dr. Aurel Mureșianu.

„O, Caracci”, dîse în tonu năbușit și plângend, — „tu ești mare și glorioș! Laurulu să strălucască pe capulu tēu, căci singuru ție țu compete!”

— „Tu să fi, Dominichino, — tu?” întrebă Caracci cu bucuria și hesitare.

„Eu, însă nu ași pute fi, decât nu-ți eram discipulu. Mărirea e a ta, și decă chiar eu ași fi acelu fericitu, cu care se pôte mândri Lodovico Caracci, — atunci eu sunt remunerat pe deplin!”

Discipulii steteau emoționați în jurulu magistrului. Batjocura și invidia a perit pe unu minutu din inimile lor; procedura nobilă a lui Domenichino îi făcu să se rușineze. Der numai pe unu momentu, căci pe Domenichino îl aștepta unu viitoru amar.

Vai de acela, care, avîndu facultate nu de toate țilele, e învestrat de Dumnezeu cu inimă simțitoare; decât unu atare nu pôte să se înalte peste maltratările sufletelor degradate, atunci acesta încă în viața aceta și-a suferit chinurile vieții de dincolo de mormentu. Pe Domenichino în continu l'au persecutat acuzi cu una, acuzi cu alta, ce îi vătăma inima adencu. Fugit'a din unu orașu în

altulu, der, ca fiă rănită, pretutindeni a dusu cu sine blăstēmulu vieții sale, de care nu a mai pututu scăpa.

În fine fu cheamatu în Neapole. Dominichino în speranța unui viitoru mai favorabilu părăsi locuința sa, pe amicii săi geloși, der pe cum e dîcala, s'a ferit de Scilla și a datu în Charibde. Pictorii din Neapole l'au primitu cu o ură ne mai pomenită.

Multu timpu după aceea Dominichino a căduțu greu bolnavu. Mulți susțin, că tovaroșii lui geloși l'au înveninat. Elu însuși cu câteva ore înainte de a-și închide ochii e veci, mărturisind aceta.

Zampieri Domenico, seu pe cum îl numiau Dominichino, fără îndoielă a fostu geniu și artistu. Decă trăia în altu timpu mai favorabilu, ar fi întrecutu pe toți tovaroșii săi, der împrejurările l'au suprimat. Și astfel e unu adevăr necontestabil, că mărirea adevărată, luând afară geniulu depinde și dela împrejurările singurate ale vieții trecătoare, și că țeița fortunei are adese-ori și favoriți neprețuiți. (Va urma.)

Cursul la bursa de Viena
din 29 Septembrie st. n. 1890

Table with financial data including gold and silver prices, interest rates, and exchange rates for various currencies like Austro-Hungarian, Hungarian, and German marks.

Invențiune prețioasă!
„CANNABINAE.”

(Trypium). Distinsă! Efectul ei vindecător radical și sigur este recunoscut în patriă, cât și în străinătate. Contra bolenilor uretrei, a sculamentelor ori-cât de invecitate, greutăților de urinare, poluțiilor și contra bolenilor secundare ori-cât de rezistente, se poate folosi cu succes. Cu prescriere medicală de folosire în toate limbile. Prețul unui flacon mic de „Cannabinae” este 2 fl. 50 cr. O doză 5 fl. Injecțiuni 50 cr.

[Pe sémă femeilor preparate separate contra póllei albe spre folosire internă și esternă].— Se poate comanda cu rambursă poștală dela proprietarul preparatelor

Andrei Zágonyi-Széles,
farmacist în Geogagy (Algyógy, baie în Transilvania).
In Budapesta se capătă la Iosif Török, farmacist, Király-utca 12, în drogueria ereșilor Kochmeister, Nagykorona-utca 32 și în drogueria lui Neruda Nándor, Hatvani-utca 9. 423,20-7

ABONAMENTE

la
„GAZETA TRANSILVANIEI”

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Hungary: Pe trei luni (3 fl.), Pe șese luni (6 fl.), Pe un an (12 fl.).

Pentru România și străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad: Pe trei luni (10 fr.), Pe șese luni (20 fr.), Pe un an (40 fr.).

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Hungary on Sundays: Pe an (2 fl.), Pe șese luni (1 fl.), Pe trei luni (50 cr.).

Pentru România și străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad on Sundays: Pe an (8 franci), Pe șese luni (4 franci), Pe trei luni (2 franci).

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Avisul d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonază din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și poșta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Iunie 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius, etc.) and rows for stations and train times. Includes a note at the bottom: Nota: Numerii incuadrati cu linii grose insemneza orele de noapte.